Anayasa Mahkemesi Birinci Bölüm – B. No: 2021/24689 (6/5/2026)

Karar metni resmî kaynaktan aktarılmıştır; heyet, raportör ve vekil adları derlemeye alınmamıştır.

Karar Tipi: Bireysel Başvuru

Başvuru No: 2021/24689

Karar Tarihi: 6/5/2026

Karar Veren Birim: Birinci Bölüm

Sonuç: Esas (İhlal)

R.G. Tarih ve Sayı: 16/10/2026 - 33402

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

(Başvuru Numarası: 2021/24689)

Karar Tarihi: 6/5/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 16/10/2026 - 33402

(Heyet, raportör, başvurucu ve vekil bilgileri yayımda gösterilmemiştir.)

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, bir satış işleminin haksız ticari uygulama kabul edilerek idari yaptırım uygulanması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 7/5/2021 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, internet platformu üzerinden de satış yapan bir işletmenin sahibidir.

6. Konya Valiliği Ticaret İl Müdürlüğü tarafından 25/3/2020 tarihinde başvurucunun işyerinde denetim gerçekleştirilmiştir. Denetime ilişkin tespit tutanağında bir markaya ait 200 ml'lik kolonyanın fatura tarihinin 11/3/2020, birim alış bedelinin 7,04 TL, birim satış bedelinin ise 24,55 TL olduğu belirtilmiştir. Başvurucu, tutanakta yer alan konuya dair açıklamalarında toplam 48 adet aldığı üründen 22'sinin 8,32 TL'den, 7'sinin ise 25,00 TL'den satıldığını, satışı yapılan ürünler için ilgili internet platformuna %15 oranında komisyon ödendiğini, buna ek olarak kargo ve reklam bedeli kesintileri yapıldığını ifade etmiştir. Başvurucu ayrıca 8,32 TL'ye satılan ürünlerden zarar ettiğini, 25,00 TL'ye satılan ürünlerden ise yaklaşık 5-6 TL kâr sağladığını, ayrıca alım, nakliye ve işletme giderlerinin de gözönüne alınması gerektiğini beyan etmiştir.

7. Yapılan denetimin ardından söz konusu ürünle ilgili tüketicilere yönelik gerçekleştirilen ticari uygulama, Reklam Kurulu Başkanlığınca inceleme konusu yapılmıştır.

8. Reklam Kurulunun 14/4/2020 tarihli toplantısında tutanakta tespit edilen hususlar ve konuya ilişkin değerlendirme kapsamında başvurucunun mesleki özenin gereklerine aykırı olarak COVID-19 salgınının tüketiciler nezdinde yarattığı olumsuz etkiden faydalanmak suretiyle ürün fiyatını, piyasa mekanizmasının normal işleyişi dışında ve tüketicinin satın alma davranışını olumsuz etkileyecek şekilde artırdığı sonucuna ulaşılmış ve başvurucunun 7/11/2013 tarihli ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un kabahat tarihi itibarıyla yürürlükte bulunan 77. maddesinin on ikinci fıkrasının (e) bendi uyarınca ve 31/12/2019 tarihli ve 30995 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 6502 sayılı Kanun'un 77'nci Maddesine Göre 2020 Yılında Uygulanacak İdari Para Cezalarına İlişkin Tebliğ doğrultusunda 104.781 TL tutarında idari para cezası ile cezalandırılmasına, anılan ticari uygulamanın durdurulmasına karar verilmiştir.

9. Başvurucu, idari yaptırımın iptali istemiyle Ankara 10. İdare Mahkemesi (Mahkeme) nezdinde dava açmıştır. Dava ve cevap dilekçesinde tebliğ yazısında inceleme yapıldığından bahsedilmesine rağmen herhangi bir inceleme yapılmadığını, sunduğu maddi delillerin dikkate alınmadığını, internet sitesi üzerinden yapılan satışta oluşan maliyetlerin gözardı edildiğini, bu kapsamda alış bedeli 7,65 TL olan ürünün internet üzerinden satılması durumunda paketlemenin 1,85 TL, kargonun 10,44 TL, internet sitesi komisyonunun 4,43 TL ve işyeri kirası, personel vb. endirekt giderlerin 0,96 TL olmak üzere gerçek maliyetin 24,60 TL'ye ulaştığını, ürünün 24,55 TL'ye satıldığında 0,05 TL zarar oluştuğunu, aynı ürünün yüz yüze satışta maliyetinin 8,61 TL olduğunu, 9,82 TL'ye satıldığında 1,21 TL kâr edildiğini, bu nedenle tutanağın gerçekleri yansıtmadığını belirtmiş; aynı ürünün 15/5/2020 tarihi itibarıyla aynı internet sitesi üzerinden 24,99 TL ve 40 TL arasındaki fiyatlarla satışa sunulduğuna dair ilanları sunmuş, gerçek maliyetin belirlenmesi hususunda tereddütün oluşması hâlinde aldırılacak bilirkişi raporuna esas olmak üzere faturaları ve diğer belgeleri ibraz etmiştir.

10. Davalı idare; savunma ve cevap dilekçelerinde ürünün 11/3/2020 tarihli faturaya göre 7,64 TL'ye alındığını, 18/3/2020 tarihli faturalara göre ise 29,5 TL'ye satıldığını, ayrıca COVID-19 pandemisinde ülkede görülen ilk vakanın açıklandığı 11/3/2020 tarihine ilişkin faturalara göre satış bedelinin 8,32 TL olduğunu, ürünün döviz kurundan etkilenmeyen bir ürün olduğunu, bu nedenle idari işlem tesis edildiğini, internet sitesine verilecek satış komisyonunun ve maliyetlerin satış fiyatına eklenmeden bedelin belirlendiği iddiasının ticari hayatın olağan akışına uygun olmadığını belirtmiştir.

11. Mahkemenin 12/11/2020 tarihli kararıyla davanın reddine karar verilmiştir. Kararda; uyuşmazlıkta ileri sürülen hususun sabit olduğu, başvurucunun iddialarının ürüne ait girdi maliyetlerinin alım ve satım fiyatları arasındaki mühim sayılacak farkı izaha yetmediği, eylemin pandemi koşulları da dikkate alındığında ürünün ulaştığı ortalama tüketicinin ya da yöneldiği grubun ortalama üyesinin bir mal veya hizmete ilişkin ekonomik davranış biçimini bozan veya bozma ihtimali olan uygulama biçiminde tanımlanması gerektiği, dolayısıyla anılan eylemin tüketici işleminden önce, işlem sırasında veya sonrasında yapılamayacağı kuralına bağlanan haksız ticari uygulama kapsamında kaldığı belirtilmiştir.

12. Başvurucu, karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 9. İdari Dava Dairesi (istinaf mercii) 7/4/2021 tarihli kararında Mahkemece verilen kararın aynı gerekçe ve nedenlerle isabetli olduğunu, istinaf istemine ilişkin dilekçede ileri sürülen iddiaların kararın kaldırılmasını sağlayacak nitelikte bulunmadığını belirterek istinaf isteminin reddine karar vermiştir.

13. Nihai karar 27/4/2021 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

14. 6502 sayılı Kanun'un "Haksız Ticari Uygulamalar" başlıklı 62. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Bir ticari uygulamanın; mesleki özenin gereklerine uymaması ve ulaştığı ortalama tüketicinin ya da yöneldiği grubun ortalama üyesinin mal veya hizmete ilişkin ekonomik davranış biçimini önemli ölçüde bozması veya önemli ölçüde bozma ihtimalinin olması durumunda haksız olduğu kabul edilir. Özellikle aldatıcı veya saldırgan nitelikte olan uygulamalar ile yönetmelik ekinde yer alan uygulamalar haksız ticari uygulama olarak kabul edilir. Tüketiciye yönelik haksız ticari uygulamalar yasaktır.

(2) Ticari uygulamanın haksız olduğunun iddia edilmesi hâlinde, ticari uygulamada bulunan, bu uygulamasının haksız ticari uygulama olmadığını ispatla yükümlüdür.

(3) Haksız ticari uygulamanın reklam yoluyla gerçekleştirildiği hâllerde bu Kanunun 61 inci maddesi hükümleri uygulanır."

15. 6502 sayılı Kanun'un "Ticari Reklam" başlıklı 61. maddesi şöyledir:

"(1) Ticari reklam, ticaret, iş, zanaat veya bir meslekle bağlantılı olarak; bir mal veya hizmetin satışını ya da kiralanmasını sağlamak, hedef kitleyi oluşturanları bilgilendirmek veya ikna etmek amacıyla reklam verenler tarafından herhangi bir mecrada yazılı, görsel, işitsel ve benzeri yollarla gerçekleştirilen pazarlama iletişimi niteliğindeki duyurulardır.

(2) Ticari reklamların Reklam Kurulunca belirlenen ilkelere, genel ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına uygun, doğru ve dürüst olmaları esastır.

(3) Tüketiciyi aldatıcı veya onun tecrübe ve bilgi noksanlıklarını istismar edici, can ve mal güvenliğini tehlikeye düşürücü, şiddet hareketlerini ve suç işlemeyi özendirici, kamu sağlığını bozucu, hastaları, yaşlıları, çocukları ve engellileri istismar edici ticari reklam yapılamaz.

(4) Reklam olduğu açıkça belirtilmeksizin yazı, haber, yayın ve programlarda, mal veya hizmetlere ilişkin isim, marka, logo veya diğer ayırt edici şekil veya ifadelerle ticari unvan veya işletme adlarının reklam yapmak amacıyla yer alması ve tanıtıcı mahiyette sunulması örtülü reklam olarak kabul edilir. Her türlü iletişim aracında sesli, yazılı ve görsel olarak örtülü reklam yapılması yasaktır.

(5) Aynı ihtiyaçları karşılayan ya da aynı amaca yönelik rakip mal veya hizmetlerin karşılaştırmalı reklamı yapılabilir.

(6) Reklam verenler ticari reklamlarında yer alan iddiaların doğruluğunu ispatla yükümlüdür.

(7) Reklam verenler, reklam ajansları ve mecra kuruluşları bu madde hükümlerine uymakla yükümlüdür.

(8) Ticari reklamlara ilişkin getirilecek sınırlamalar ile bu reklamlarda uyulması gereken usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir."

16. 6502 sayılı Kanun'un kabahat tarihi itibarıyla yürürlükte olan "Ceza Hükümleri" başlıklı 77. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

(12) Bu Kanunun 61 inci maddesinde belirtilen yükümlülüklere aykırı hareket eden reklam verenler, reklam ajansları ve mecra kuruluşları hakkında durdurma veya aynı yöntemle düzeltme veya idari para cezası ve gerekli görülen hâllerde de üç aya kadar tedbiren durdurma cezası uygulanır. Reklam Kurulu, ihlalin niteliğine göre bu cezaları birlikte veya ayrı ayrı verebilir. Aykırılık;

...

e) İnternet aracılığı ile gerçekleşmiş ise elli bin Türk Lirası,

...

idari para cezası verilir. Reklam Kurulu, idari işleme konu ihlalin bir yıl içinde tekrar edilmesi hâlinde yukarıda belirtilen idari para cezalarını on katına kadar uygulayabilir."

17. 10/1/2015 tarihli ve 29232 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan Ticari Reklam ve Haksız Ticari Uygulamalar Yönetmeliği'nin (Yönetmelik) "Haksız ticari uygulama yasağı" başlıklı 28. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"(1) Tüketiciye yönelik bir ticari uygulamanın; mesleki özenin gereklerine uymaması ve ulaştığı ortalama tüketicinin ya da yöneldiği grubun ortalama üyesinin, bir mal veya hizmete ilişkin ekonomik davranış biçimini önemli ölçüde bozması veya bozma ihtimalinin olması durumunda haksız olduğu kabul edilir. Bir mal veya hizmete ilişkin tüketici işleminden önce, işlem sırasında veya işlem sonrasında haksız ticari uygulama yapılamaz."

18. Yönetmelik'in "Aldatıcı eylemler" başlıklı 29. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"(1) Yanlış bilgi içeren veya verilen bilgiler esasen doğru olsa bile sunuluşuna dair bütün koşullar değerlendirildiğinde, ortalama tüketiciyi aldatan ya da aldatmaya elverişli olan ve bu suretle tüketicinin normal şartlar altında taraf olmayacağı bir hukuki işleme taraf olmasına yol açan ya da yol açma olasılığı bulunan ticari uygulamalar aldatıcı olarak kabul edilir."

19. Yönetmelik'in "Haksız Ticari Uygulama Olarak Kabul Edilen Uygulamalar" ekinde yer alan ve kabahat tarihi itibarıyla yürürlükte bulunan "A-Aldatıcı Ticari Uygulamalar" başlıklı 19. maddesi şöyledir:

"19) Girdi maliyeti ve döviz kuru artışı gibi fiyat değişimlerinden etkilenmemesine rağmen bu durumlardan etkileniyormuş gibi hareket ederek tüketiciye sunulan mal veya hizmetin satış fiyatında haklı bir gerekçe olmaksızın artış yapmak."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

20. Anayasa Mahkemesinin 6/5/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

21. Başvurucu; idari yaptırımın hukuka aykırı olduğunu, bu işleme karşı açtığı davada inceleme yapılmaksızın ve maddi deliller gözetilmeksizin karar verildiğini, Mahkeme ve istinaf mercii kararlarının gerekçesiz olduğunu, ileri sürdüğü esaslı iddia ve taleplerinin karşılanmadığını, uyuşmazlığın çözümünün bilirkişi incelemesi gerektirdiğini buna karşın gereken incelemenin yaptırılmadığını, hem idari para cezası hem de durdurma şeklinde yaptırımın birlikte uygulanmasının ölçülü olmadığını, idari para cezasının ekonomik açıdan mahvına neden olduğunu belirterek adil yargılanma, özel hayata saygı ve çalışma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

22. Bakanlık görüşünde; müdahalenin kanuna dayalı olduğu, yaptırımın niteliği ve miktarı dikkate alındığında yarar ile külfet arasında gözetilmesi gereken dengenin bozulmadığı, başvurucuya verilen idari para cezası kararına karşı iddia ve savunmalarını etkin bir biçimde ortaya koyabilme olanağının tanındığı, derece mahkemelerinin kararlarının ise keyfî veya öngörülemez nitelikte olmadıkları, korunan hukuki menfaatin mülkiyet hakkına yapıldığı ileri sürülen müdahalenin içerdiği kamu yararı amacı ile karşılaştırıldığında başvurucuya şahsi olarak aşırı bir külfet yüklemediği ve ölçülü olduğu belirtilmiştir.

B. Değerlendirme

23. Anayasa'nın "Mülkiyet hakkı" başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

24. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun şikâyetlerinin özünün mülkiyet hakkına ilişkin olduğu anlaşıldığından söz konusu ihlal iddiaları mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

25. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Mülkün Varlığı

26. Somut olayda idare tarafından başvurucuya reklam yoluyla haksız ticari uygulama kabahatinden idari para cezası uygulanmıştır. İdari para cezasıyla cezalandırma neticesinde başvurucudan tahsil edilen paranın başvurucunun mal varlığına dâhil olduğu ve verilen idari para cezasıyla mal varlığında eksilmeye yol açıldığı kuşkusuz olduğuna göre bu paranın başvurucu açısından mülk teşkil ettiği açıktır.

b. Müdahalenin Varlığı ve Türü

27. Somut olayda başvurucu hakkında idari para cezası uygulanmasının mülkiyet hakkına müdahale teşkil ettiği açıktır. Söz konusu müdahaleyle tüketicinin korunması ve piyasa düzeninin sağlanması amaçlanmaktadır. Bu durumda başvuru konusu olaydaki müdahalenin amacı dikkate alındığında müdahalenin mülkiyetin kamu yararına kullanılmasının kontrol edilmesine ilişkin kural çerçevesinde incelenmesi gerekir.

c. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

28. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

29. Anayasa'nın 35. maddesinde mülkiyet hakkı, sınırsız bir hak olarak düzenlenmemiş; bu hakkın kamu yararı amacıyla ve kanunla sınırlandırılabileceği öngörülmüştür. Mülkiyet hakkına müdahalede bulunulurken temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesinin de gözönünde bulundurulması gerekmektedir. Anılan madde uyarınca temel hak ve özgürlükler, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmaksızın, Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Dolayısıyla mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'ya uygun olabilmesi için müdahalenin kanuna dayanması, kamu yararı amacı taşıması ve ölçülülük ilkesi gözetilerek yapılması gerekmektedir ((emsal başvuru) [1. B.], B. No: 2014/1546, 2/2/2017, § 62).

i. Kanunilik

30. Mülkiyet hakkına yönelik müdahalelerde ilk incelenmesi gereken ölçüt, kanuna dayalı olma ölçütüdür. Müdahalenin kanuna dayalı olması, iç hukukta müdahaleye ilişkin yeterince ulaşılabilir ve öngörülebilir kanun hükümlerinin bulunmasını gerektirir (Türkiye İş Bankası A.Ş. [GK], B. No: 2014/6192, 12/11/2014, § 44).

31. 6502 sayılı Kanun'un kabahat tarihi itibarıyla yürürlükte bulunan 77. maddesinin (12) numaralı fıkrasının (e) bendinin açık, ulaşılabilir ve öngörülebilir mahiyette olduğu dikkate alındığında başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanuna dayandığı açıktır.

ii. Meşru Amaç

32. Anayasa'nın 13. ve 35. maddeleri uyarınca mülkiyet hakkı, ancak kamu yararı amacıyla sınırlandırılabilmektedir. Tüketicilerin korunması ve piyasa düzeninin sağlanması açısından bazı yükümlülükler öngörülerek bu yükümlülüklere uyulmamasının yaptırıma tabi tutulmasında kamu yararı amacının bulunduğu kuşkusuzdur.

iii. Ölçülülük

(1) Genel İlkeler

33. Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında dikkate alınacak ölçütlerden biri olan ölçülülük, hukuk devleti ilkesinden doğmaktadır. Hukuk devletinde hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması istisnai bir yetki olduğundan bu yetki ancak durumun gerektirdiği ölçüde kullanılması şartıyla haklı bir temele oturabilir. Bireylerin hak ve özgürlüklerinin somut şartların gerektirdiğinden daha fazla sınırlandırılması, kamu otoritelerine tanınan yetkinin aşılması anlamına geleceğinden hukuk devletiyle bağdaşmaz (AYM, E.2013/95, K.2014/176, 13/11/2014).

34. Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; (emsal başvuru) [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

35. Buna göre mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin Anayasa'ya uygun olabilmesi için amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasının yanında gerekli olması da gerekir. Gereklilik yukarıda da belirtildiği üzere hakka müdahale teşkil eden birden fazla araç arasından hakkı en az zedeleyen aracın seçilmesini ifade etmektedir. Hak ve özgürlüğü sınırlayan tedbirlerden hangisi diğerlerine nazaran hakkın norm alanına daha az müdahale edilmesi sonucunu doğuruyorsa o tedbirin tercih edilmesi gerekir. Bununla birlikte hakka müdahale oluşturacak aracın seçiminde kamu otoritelerinin belli ölçüde takdir payının bulunduğu da kabul edilmelidir. Zira yetkili kamu makamları, öngörülen amaca ulaşılması bakımından hangi aracın etkili ve verimli sonuçlar doğuracağına ilişkin olarak isabetli karar verme noktasında daha iyi bir konumdadır. Özellikle alternatif aracın bulunmadığı veya mevcut alternatiflerin öngörülen meşru amaca ulaşılması bakımından etkili olmadığı ya da daha az etkili olduğu durumlarda kamu makamlarının araç seçimi hususundaki tercih yetkisinin gereklilik kriterini sağlamadığının söylenebilmesi için çok güçlü nedenlerin bulunması gerekir ((emsal başvuru) [2. B.], B. No: 2018/13863, 16/6/2021, § 48).

36. Öte yandan mülkiyet hakkına yönelik müdahaleler orantılı olmalıdır. Orantılılık, sınırlamayla ulaşılmak istenen amaç ile başvurulan sınırlama tedbiri arasında aşırı bir dengesizlik bulunmamasına işaret etmektedir. Diğer bir ifadeyle orantılılık, amaç ile araç arasında adil bir denge kurulmasını gerektirmektedir. Buna göre mülkiyet hakkına getirilen

sınırlamayla ulaşılmak istenen meşru amaç ve başvurucunun mülkiyet hakkından yararlanmasındaki bireysel yarar arasında makul bir orantı kurulmalıdır.

37. Usule ilişkin güvencelerin varlığı, orantılılık değerlendirmesinde önemli bir rol oynayabilir. Bu bakımdan kişinin hukuka aykırılık iddialarının bir mahkeme tarafından etkili biçimde incelenmesi müdahalenin orantılılığı bakımından önemlidir (B. No: 2018/13863, § 52). Anayasa'nın 35. maddesi usule ilişkin açık bir güvenceden söz etmemektedir. Bununla birlikte mülkiyet hakkının gerçek anlamda korunabilmesi bakımından bu madde, Anayasa Mahkemesinin çeşitli kararlarında da ifade edildiği üzere mülk sahibine müdahalenin kanun dışı veya keyfî ya da makul olmayan şekilde uygulandığına ilişkin savunma ve itirazlarını sorumlu makamlar önünde etkin biçimde ortaya koyabilme imkânının tanınması güvencesini kapsamaktadır. Bu değerlendirme ise uygulanan sürecin bütününe bakılarak yapılmalıdır ((emsal başvuru) [1. B.], B. No: 2014/1734, 14/9/2017, § 36; (emsal başvuru) [GK], B. No: 2013/3044, 17/12/2015, § 71).

38. Mülkiyet hakkının usule ilişkin güvenceleri, hem özel kişiler arasındaki mülkiyet uyuşmazlıklarında hem de taraflardan birinin kamu gücü olduğu durumlarda geçerlidir. Bu bağlamda mülkiyet hakkının korunmasının söz konusu olduğu durumlarda usule ilişkin güvencelerin somut olayda yerine getirildiğinden söz edilebilmesi için derece mahkemelerinin kararlarında konu ile ilgili ve yeterli gerekçe bulunmalıdır. Ayrıca belirtmek gerekir ki bu zorunluluk davacının bütün iddialarına cevap verilmesi anlamına gelmemekle birlikte mülkiyet hakkını ilgilendiren davanın sonucuna etkili esasa ilişkin temel iddia ve itirazların yargılama makamlarınca özenli bir şekilde değerlendirilerek karşılanması gerekmektedir ((emsal başvuru) [2. B.], B. No: 2015/12563, 24/5/2018, § 53). Tarafların muhakeme sırasında ileri sürdükleri iddialarının kurallara uygun biçimde incelenip incelenmediğini bilmeleri, demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesi için de gereklidir ((emsal başvuru) [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

39. Somut olayda başvurucunun bir internet sitesi üzerinden gerçekleştirdiği satışın reklam yoluyla haksız ticari uygulama olduğu kabul edilmiş ve bu kabul doğrultusunda başvurucuya 6502 sayılı Kanun hükümleri uyarınca idari yaptırım uygulanmıştır.

40. İdari yaptırım uygulanmak suretiyle başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kamu yararı amacını gerçekleştirmek bakımından elverişli olduğu açıktır. Kamu makamlarının kamu yararı amacını gerçekleştirebilmeleri için anılan idari yaptırım şeklindeki müdahalenin gerekli olmadığı söylenemez.

41. Müdahalenin ölçülülüğünün değerlendirilmesi bakımından orantılılığı da değerlendirilmelidir. Öngörülen tedbirin maliki olağan dışı ve aşırı bir külfet altına sokması durumunda müdahalenin orantılı, dolayısıyla ölçülü olduğundan söz edilemez. Bu durumda uygulanan tedbir nedeniyle başvurucuya aşırı ve orantısız yük yüklenip yüklenmediğinin tespiti gerekir.

42. Başvurucunun şikâyetlerinin esası, gerekli araştırma ve yeterli bir inceleme yapılmaksızın gerçekleştirilen satışın haksız ticari uygulama kabul edilmesi ve bu duruma ilişkin yeterli gerekçe sunulmamasıdır.

43. İdari yaptırım uygulanması şeklindeki müdahalenin ölçülü olabilmesi için Anayasa'nın 35. maddesinde öngörülen mülkiyet hakkının usule ilişkin güvencelerinin sağlanmış olması, bu güvenceler kapsamında öncelikle başvurucuya idari para cezasının hukuka aykırı olarak keyfî veya makul olmayan şekilde uygulandığına ilişkin itiraz ve savunmalarını yetkili makamlar önünde etkin biçimde ortaya koyabilme olanağı tanınmalıdır. Bu çerçevede

yalnızca başvurucuya savunma hakkı tanınmış olması yeterli olmayıp özellikle kararın sonucuna doğrudan etki edebilecek nitelikteki iddia ve savunmaların yargılama mercileri tarafından değerlendirilmesi ve bu değerlendirmelerin kararlarında açık, ilgili ve yeterli bir gerekçe ile ortaya konulması gerekmektedir.

44. Bu aşamada kural olarak Anayasa Mahkemesinin görevinin herhangi bir davada bilirkişi raporu veya uzman mütalaasının gerekli olup olmadığına karar vermek olmadığı da hatırlatılmalıdır (B. No: 2013/7800, § 68). Kural olarak hâkim ya da mahkeme, bilirkişi incelemesi yaptırmak zorunda olmadığı gibi bilirkişilerce hazırlanan raporlarla da bağlı değildir. Derece mahkemesi, bilirkişi mütalaasına uymayan bir karar da verebilir ((emsal başvuru) [1. B.], B. No: 2013/7996, 17/2/2016, § 54). Öte yandan yargılama makamları, yargılamanın taraflarının ileri sürdüğü esaslı iddiaları ve gösterdikleri delilleri gereği gibi incelemek zorundadır ((emsal başvuru) [2. B.], B. No: 2013/1213, 4/12/2013, § 27).

45. Somut olayda başvurucu, uyuşmazlığın esasını doğrudan etkileyecek nitelikteki e-ticaret sitesi üzerinden yaptığı satışlar ile fiziki koşullarda gerçekleştirdiği satışlara dair maliyet farkını tutarlarını da göstermek suretiyle detaylandırmış; idari yaptırıma dayanak teşkil eden fiyat artışının haksız ticari uygulama niteliği taşımadığını ileri sürmüştür. Ayrıca bu iddiasının açıklığa kavuşturulabilmesi için gerekirse bilirkişi raporu alınmasını da talep etmiştir ancak yargılama makamları, uyuşmazlığın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki bu iddiayı hiç tartışmamış; başvurucunun açıklamalarını hangi yönden yetersiz gördüğünü açıklamamış, buna bağlı olarak da bilirkişi raporuna neden ihtiyaç duyulmadığını belirtmeksizin uyuşmazlıkta ileri sürülen hususun sabit olduğu, başvurucunun iddialarının ürünün alım ve satım fiyatları arasındaki mühim sayılacak farkı izaha yetmediği gerekçesiyle davayı reddetmiştir. Öte yandan başvurucu hakkında idari para cezası ile birlikte ticari uygulamanın durdurulmasına da karar verildiği, ilgili hükümde bu yaptırımın gerekli görülmesi hâlinde uygulanabileceği belirtilmesine karşın somut olayda durdurma yaptırımının neden gerekli görüldüğüne ilişkin olarak da herhangi bir değerlendirmeye yer verilmediği anlaşılmıştır. Bu kapsamda anılan hususları taşımayan gerekçenin açık, ilgili ve yeterli olduğunu kabul etmek mümkün görülmemiştir.

46. Bu bilgiler ışığında başvurucunun itiraz ve savunmalarını etkin biçimde ortaya koyamadığı, mülkiyet hakkının korunması için gerekli usuli güvencelerin somut olayda sağlanmadığı anlaşılmış; mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kamu yararı amacıyla karşılaştırıldığında başvurucuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı külfet yüklediği, başvurucunun mülkiyet hakkının korunması ile kamu yararı arasında olması gereken adil dengeyi bozduğu ve sonuç olarak ölçülü olmadığı kanaatine varılmıştır.

47. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

48. Başvurucu; hak ihlallerinin tespit edilmesini, niteliğini belirtmeksizin 200.000 TL tazminat ödenmesini talep etmiştir.

49. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. (emsal başvuru) [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; (emsal başvuru) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; (emsal başvuru)

[GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

50. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne veya reddine karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

51. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 10. İdare Mahkemesine (E.2020/944, K.2020/1662) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

D. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 6/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.